

The Components of Sexual Health from the Perspective of the Qur'an and Hadiths

Adil Hamidvand¹ , Behnam Behari^{1*} , Mohammad Azimi²

1- Department of Quranic and Hadith Sciences, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

2- Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran.

*Correspondence should be addressed to Mr Behnam Behari; Email: bahariodlo@gmail.com

Article Info

Received: Sep 30, 2023

Received in revised form:
Dec 12, 2023

Accepted: Jun 27, 2024

Available Online: Sep 22, 2024

Keywords:

Hadiths and Narrations

Quran

Sexual health

 <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i3.42140>

Abstract

Background and Objective: Since in Islamic teachings, health and its promotion are more seriously ordered than the charter of the World Health Organization, so the purpose of this research is to identify the components of sexual health from the perspective of the Qur'an and hadiths.

Methods: This research is a descriptive-analytical library study, from the perspective of the Qur'an and the traditions of the innocent Imams (PBUH), extracting the components of sexual health and matching each of these components with the Holy Quran, the verses related to the goals of the instructions were extracted.

Results: Based on the findings, 16 indicators were obtained for the components of sexual health, which include 1-providing the ground for marriage and explaining the related laws, marriage, love and affection, and procreation (observing marital relations) in the Sharia framework of purity, 2-purification, and preservation of chastity and piety (observing dress code) to combat sexual deviation and sin, 3-prohibition of sexual relations outside of marriage, 4-homosexuality, 5-self-care and prohibition of marriage to married women, adultery, and the establishment of legal rulings for adulterers, 6-avoiding intercourse with women during menstruation, 7-allocating time for sexual satisfaction, 8-the permissibility of polygamy, 9-the allowance of temporary marriage (Mut'ah), 10-the allowance of remarriage after divorce, 11-opposition to remaining single, 12-prohibition of friendly relationships with the opposite sex, 13-prohibition of secret promises and contracts with women whose mourning period has not ended, 14-maintaining the covering of private parts and concealing them, 15-avoiding forbidden marriages, 16-informing children about sexual education and awakening.

Conclusion: An examination of the components of sexual health from the perspective of the Qur'an reveals that "framework and explanation of laws regarding marriage, love and affection, and procreation (observing marital relations) within a framework of Islamic purity and chastity, purification, and preservation of chastity and piety (observing dress code) to combat sexual deviation and sin" had the highest frequency, with 28 and 27 occurrences, respectively. The lowest frequency was observed for "avoiding intercourse with women during menstruation," "opposition to remaining single," and "prohibition of friendly relationships with the opposite sex," with a combined frequency of 4.

Please cite this article as: Hamidvand A, Behari B, Azimi M. The Components of Sexual Health from the Perspective of the Qur'an and Hadiths. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2023;10(3):94- 109. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i3.42140>

Summary

Background and Objective

The modern understanding of health was formalized when the World Health Organization,

Vol. 10, No. 3, Autumn 2024

Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat
(i.e., Research on Religion & Health)

This work is distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0 International License \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

upon its establishment in 1948, included the definition of health in its constitution. This definition was presented by Dr. Andrija Štampar, a prominent Croatian researcher in the field of social medicine and public health, and one of the founders. This widely accepted definition states that "health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity" (1). The promotion of health significantly helped break down the deeply rooted notion that health simply meant the absence of illness. Everyday life and the environment in which people live, work, and play have always held a special place in human life. This has become an even greater concern with the discovery of new aspects of health and its role in proper functioning, especially as it has gained more sensitivity in the eyes of individuals within society. Given that spiritual health is not limited to the physical dimension of human beings and is related to their existential truth, it cannot be measured solely by material criteria, especially the Qur'an. This emphasizes the limited knowledge of humans in this area (2). Understanding the components of sexual health from an Islamic perspective is a realistic, divine, human, and continuous approach and should be taught step by step. Intervention in sexual health has requirements, dos and don'ts, and ignoring them can sometimes lead to confusion and non-professional interventions, which can expose Iran's cultural environment to damage in the family sphere. Therefore, understanding the requirements for intervention in the field of sexual health is essential (3).

In a research study, the author examined the role of media in sexual health. This research addressed areas such as the principles and foundations of sexual health, Islamic theory on sexual health, the goals, strategies, and policies of national media in the field of sexual health. The results of this study were formulated into nine general policies: Centralized management in the design and production of programs related to sexual health, attention to the boundaries of modesty, avoiding factors that lead to sexual issues, and paying attention to the programs of the (Western) arrogance system to promote sexual deviance are among the policies mentioned in this research.

Methods

Compliance with ethical guidelines: This research is an applied study conducted using a qualitative descriptive-analytical approach. In this study, the triangulation method was used to

Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat
(i.e., Research on Religion & Health)

extract and develop the content; meaning, the study relied on the foundations derived from Quranic verses and the narrations of the Infallible Imams (AS) as well as utilizing relevant research and theoretical frameworks.

Results

Based on the findings, 16 indicators were identified for the components of sexual health, which include providing the ground for marriage and explaining the related laws, marriage, love and affection, and procreation (observing marital relations) within a framework of Islamic purity, purification, and preservation of chastity and piety (observing dress code) to combat sexual deviation and sin; prohibition of sexual relations outside of marriage, homosexuality, self-care and prohibition of marriage to married women, adultery, and the establishment of legal rulings for adulterers, avoiding intercourse with women during menstruation, allocating time for sexual satisfaction, the permissibility of polygamy, the allowance of temporary marriage (Mut'ah), the allowance of remarriage after divorce, opposition to remaining single, prohibition of friendly relationships with the opposite sex, prohibition of secret promises and contracts with women whose mourning period has not ended, maintaining the covering of private parts and concealing them, avoiding forbidden marriages, informing children about sexual education and awakening.

Conclusion

An examination of the components of sexual health from the perspective of the Qur'an reveals that "framework and explanation of laws regarding marriage, love and affection, and procreation (observing marital relations) within a framework of Islamic purity and chastity, purification, and preservation of chastity and piety (observing dress code) to combat sexual deviation and sin" had the highest frequency, with 28 and 27 occurrences, respectively. The lowest frequency was observed for "avoiding intercourse with women during menstruation," "opposition to remaining single," and "prohibition of friendly relationships with the opposite sex," with a combined frequency of 4.

Out of a total of 127 frequencies discovered for the components of sexual health in the entire Quran, 2 were related to the "prohibition of sexual relations outside of marriage," 6 were related to the "prohibition of homosexuality," 8 were related to "self-care and prohibition of marriage to married women," 20 were related to the "prohibition of adultery and the establishment of

legal rulings for adulterers," 1 was related to "allocating time for sexual satisfaction," 5 were related to the "permissibility of polygamy," 5 were related to the "allowance of temporary marriage (Mut'ah)," 5 were related to the "allowance of remarriage after divorce," 3 were related to the "prohibition of secret promises and engagement with women whose mourning period has not ended," 4 were related to "maintaining the covering of private parts and concealing them," 9 were related to "avoiding forbidden marriages," and 3 were related to "informing children about sexual education and awakening (20-35)."

Acknowledgements

The authors would like to express their gratitude to all those who assisted them in this research.

Ethical considerations

This article is extracted from the doctoral dissertation of the Second author author in the field of counseling at the Islamic Azad University of Ardabil with the code of ethics IR.IAU.Ardabil.REC.1401.166.

Funding

The authors of this article did not receive any financial support from any organization or institution.

Conflict of interest

The authors reported no conflict of interest regarding this study.

Authors' contribution

Writing all sections of the article: First author; collaboration and supervision of project execution and data analysis: Second and third authors.

معرفة أسباب الصحة الجنسية من منظور القرآن والروايات

عديله حميدوند^١، بهنام بهاري^{٢*}، محمد عظيمي^٣

١- قسم علوم القرآن والحديث، كلية العلوم الإنسانية، جامعة آزاد الإسلامية، أردبيل، إيران.

٢- قسم العلوم التربوية، دار المعلمين، طهران، إيران.

* المراسلات الموجهة إلى سيد بهنام بهاري؛ البريد الإلكتروني: bahariodlo@gmail.com

معلومات المادة

الوصول: ١٤ ربيع الأول ١٤٤٥

وصول النص النهائي: ٢٨ جمادى الأول ١٤٤٥

القبول: ١٥ رجب ١٤٤٥

النشر الإلكتروني: ١٨ ربيع الأول ١٤٤٦

الكلمات الرئيسية:

الصحة الجنسية

القرآن

الروايات

الملخص

خلفية البحث وأهدافه: نظراً إلى أنّ التعاليم الإسلامية تؤكد على الصحة وتعزيز القطاع الصحي أكثر مما تؤكد عليه منظمة الصحة العالمية، فإنّ هذه الدراسة تسعى لمعرفة مكونات وأسباب الصحة الجنسية من منظور القرآن والروايات.

منهجية البحث: المنهج الذي اعتمدت عليه الدراسة هو المنهج المكتبي والأسلوب الوصفي-التحليلي؛ فقد استخرج الباحثون مكونات وأسباب الصحة الجنسية من القرآن وروايات الأئمة المعصومين، وتطبيق جميع هذه المكونات والأسباب مع القرآن الكريم، والآيات المتعلقة بتعاليم الصحة الجنسية، لإثبات مبادئ القرآن وموقفه تجاه هذا الأمر.

المعطيات: اثبتت المعطيات أنّ هناك ١٦ مؤشراً لمكونات الصحة الجنسية، وهي تحتوي على التمهيدي، ١- وشرح قوانين الزواج، والحب، وإنجاب الأطفال (مراعاة العلاقات الزوجية) في إطار الطهارة الشرعية، ٢- وصيانة العفة والتقوى (مراعاة الحجاب) لمواجهة الانحراف الجنسي والوقوع في الذنب، ٣- وحظر العلاقات الجنسية قبل الزواج، ٤- وحظر المثلية الجنسية، ٥- وصيانة النفس والإمتناع عن إنشاء علاقات مع النساء المتزوجات، ٦- والإمتناع عن الزنا وتحديد أحكام تتعلق بالزاني، ٧- والإمتناع عن مضاجعة النساء في الحيض، ٨- وتخصيص وقت محدد لإشباع الرغبة الجنسية، ٩- وشرعية تعدد الزوجات، وشرعية المتعة (الزواج المؤقت)، ١٠- والسماح بالزواج المجدد بعد الطلاق، ١١- ومعارضة العزوبة ونفيها، ١٢- والنهي عن إنشاء علاقات مع الجنس الآخر، ١٣- والنهي عن المواعدة السرية وعقد النساء قبل إنتهاء عدّة الوفاة، ١٤- وضرورة ستر العورتين، ١٥- والإمتناع عن الزواج المحرم، ١٦- وتوعية الأطفال بالقضايا المتعلقة بالجنس وتنقيف الطفل في هذا المجال.

الاستنتاج: إنّ دراسة مكونات الصحة الجنسية من منظور القرآن تؤكد أنّ مضمون التمهيدي وشرح قوانين الزواج والحب وإنجاب الأطفال (مراعاة العلاقات الزوجية) في الإطار الشرعي، تكرر ٢٨ مرة، والعفة والطهارة، والتقوى (مراعاة الحجاب) لمواجهة الانحرافات الجنسية والوقوع في الذنب تكررت ٢٧ مرة، وهذان المؤشرات شكّلا الحالات الأكثر تكراراً من بين جميع المكونات. أما الحالات الأقل تكراراً فهي تتعلّق بالإمتناع عن مضاجعة النساء في الحيض، والإمتناع عن العزوبة والنهي عن إنشاء علاقات بين الجنسين؛ إذ بلغ تكرارها ٤ مرّات فقط.

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Hamidvand A, Behari B, Azimi M. The Components of Sexual Health from the Perspective of the Qur'an and Hadiths. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2023;10(3):94-109. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i3.42140>

شناسایی مؤلفه‌های سلامت جنسی از منظر قرآن و روایات

عدیل حمیدوند^۱ ID، بهنام بهاری^{۱*} ID، محمد عظیمی^۲ ID

۱- گروه علوم قرآن و حدیث، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

۲- گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

* مکاتبات خطاب به آقای بهنام بهاری؛ رایانامه: bahariodlo@gmail.com

اطلاعات مقاله

دریافت: ۸ مهر ۱۴۰۲

دریافت متن نهایی: ۲۱ آذر ۱۴۰۲

پذیرش: ۷ بهمن ۱۴۰۲

نشر الکترونیکی: ۱ مهر ۱۴۰۳

واژگان کلیدی

روایات

سلامت جنسی

قرآن

چکیده

سابقه و هدف: از آنجایی که در آموزه‌های اسلامی بر سلامتی و ارتقای آن، بیشتر از منشور سازمان جهانی بهداشت سفارش جدی شده است، هدف این پژوهش شناسایی مؤلفه‌های سلامت جنسی از منظر قرآن و روایات است.

روش کار: این پژوهش، یک مطالعه کتابخانه‌ای به روش توصیفی-تحلیلی است که از منظر قرآن و روایات معصومین (ع) به استخراج مؤلفه‌های سلامت جنسی و تطبیق هر یک از این مؤلفه‌ها با قرآن کریم پرداخته، آیات مرتبط با اهداف دستورالعمل‌ها را استخراج، و مبانی قرآنی آن را نشان داده است.

یافته‌ها: براساس یافته‌های به‌دست‌آمده، ۱۶ شاخص برای مؤلفه‌های سلامت جنسی وجود دارد که عبارت‌اند از: زمینه‌سازی و تشریح قوانین ازدواج، عشق و محبت، فرزندآوری (رعایت روابط زناشویی) در چهارچوب شرعی؛ پاک‌دامنی، پاک‌سازی، حفظ عفت و تقوا (رعایت پوشش) برای مقابله با انحرافات جنسی و گناه؛ ممنوعیت رابطه جنسی بدون طی فرایند ازدواج؛ ممنوعیت هم‌جنس‌گرایی؛ خودمراقبتی و ممنوعیت ازدواج با زنان شوهردار؛ ممنوعیت زنا و وضع احکام برای زناکار؛ اجتناب از آمیزش با زنان در زمان حیض؛ اختصاص زمان برای ارضای نیاز جنسی؛ حلال بودن تعدد زوجات و اجازه متعه (ازدواج موقت)؛ اجازه دادن برای ازدواج مجدد بعد از طلاق؛ مخالفت با مجرد ماندن؛ نهی از رابطه دوستانه با جنس مخالف؛ نهی از قول‌وقرار پنهانی و عقد با زنانی که عده وفات آنها تمام نشده؛ حفظ فروج و پوشاندن عورات؛ پرهیز از ازدواج‌های حرام؛ و آگاهی دادن به کودکان در خصوص آموزش و بیداری جنسی.

نتیجه‌گیری: نتایج بررسی مؤلفه‌های سلامت جنسی از منظر قرآن نشان داد که مضمون زمینه‌سازی و تشریح قوانین ازدواج، عشق، محبت و فرزندآوری (رعایت روابط زناشویی) در چهارچوب شرعی با فراوانی ۲۸، و پاک‌دامنی، پاک‌سازی و حفظ عفت و تقوا (رعایت پوشش) برای مقابله با انحرافات جنسی و گناه با فراوانی ۲۷ مورد، بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. کمترین مقدار مربوط به اجتناب از آمیزش با زنان در زمان حیض، مخالفت با مجرد ماندن و نهی از رابطه دوستانه با جنس مخالف مجموعاً با ۴ مورد فراوانی‌اند.

استناد مقاله به این صورت است:

Hamidvand A, Behari B, Azimi M. The Components of Sexual Health from the Perspective of the Qur'an and Hadiths. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2023;10(3):94-109. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i3.42140>.

مقدمه

ماورایی یا طبیعی باشد و یا قانون عملی و منبع مذهبی. البته برخی، سلامت عاطفی را هم به این ابعاد می‌افزایند - هر چند که در تعریف سازمان بهداشت جهانی نیامده است (۶). پس طبق بررسی مشخص می‌شود که سلامتی دارای ابعاد مختلف است و برای بهبود وضعیت سلامت عمومی جوامع (و به‌طور موردی جامعه ایران طبق اصل ۲۹ قانون اساسی) باید سلامتی در همه مؤلفه‌های آن تحقق یابد.

مسئله سلامت در زندگی انسان همواره جایگاه ویژه‌ای داشته، از دغدغه‌های اصلی بشر بوده و به‌ویژه با کشف ابعاد جدید سلامت و نقش آن در کارکرد صحیح انسان در جامعه، از حساسیت بیشتری برخوردار شده است. با توجه به اینکه سلامت معنویت، تنها به جنبه فیزیکی انسان خلاصه نشده و با حقیقت وجودی او ارتباط می‌یابد، نمی‌توان آن را صرفاً با عیارهای مادی سنجید - خصوصاً که قرآن نیز به علم اندک انسان در این زمینه تأکید می‌کند. براساس تعریف سازمان بهداشت جهانی، سلامت جنسی، وضعیت فیزیکی، روحی، ذهنی و رفاه اجتماعی در ارتباط با تمایلات جنسی است و تنها عدم وجود بیماری یا اختلال یا ناتوانی را شامل نمی‌شود. سلامت جنسی حرکت مثبت و آبرومند برای تمایلات جنسی، همچنین امکان داشتن تجربه جنسی امن و مطلوب، به دور از تهدید، اجبار، تبعیض و خشونت است. برای اینکه سلامت جنسی به دست آمده و حفظ شود، حقوق جنسی همه اشخاص باید محترم شناخته، حمایت و تقویت شود (۷). سازمان بهداشت جهانی، سلامت جنسی را به‌عنوان سلامت جسمی، احساسی، روانی و اجتماعی در رابطه با جنسیت تعریف کرده است. همچنین به‌عنوان یکپارچگی جسمی، عاطفی، فکری و جنبه‌های اجتماعی جنسی که موجب غنی‌سازی ارتباط و عشق است تعریف می‌شود (۸). بنابراین سلامت جنسی رویکردی مثبت به امور جنسی در انسان است، به پربرتر کردن زندگی و روابط بین‌فردی اشاره دارد و فقط در مشاوره و مراقبت از باروری و بیماری‌های جنسی خلاصه نمی‌شود (۹، ۱۰).

سلامت جنسی، حرکت مثبت برای تمایلات جنسی، امکان داشتن ارتباط جنسی مشروع، امن و مطلوب، به دور از تهدید، اجبار، تبعیض و خشونت است. از این‌رو برای اینکه سلامت جنسی به دست آید، باید حقوق جنسی همه افراد حتمی شناخته شده، حمایت و تقویت شود (۱۱). از جمله مسائل مهم و کلیدی در هزاره سوم، مبحث سلامت می‌باشد و آموزش سلامت جنسی اثربخش، به‌عنوان یکی از محوری‌ترین

درک مدرن از سلامت، زمانی رسمی شد که سازمان بهداشت جهانی^۱، تعریف سلامت جنسی را این‌گونه بیان کرد: سلامت جنسی وضعیتی از رفاه جسمی، روانی و اجتماعی در رابطه با تمایلات جنسی است که به رویکرد مثبت و محترمانه نسبت به روابط جنسی و همچنین امکان داشتن تجارب جنسی لذت‌بخش و ایمن، عاری از اجبار، تبعیض و خشونت نیاز دارد (۱).

تعریف سلامت در شرایط عملیاتی و کاری برای ایجاد سیاست‌ها و برنامه‌هایی برای حفظ و ارتقای سلامت حیاتی بود و به‌طور قابل توجهی توانست از این مفهوم ریشه‌دار، که سلامت به‌سادگی به معنای فقدان بیماری است، فراتر رود. منشور اتاوا^۲ از اولین کنفرانس بین‌المللی ارتقای سلامت^۳، که در سال ۱۹۸۶ در اتاوا کانادا برگزار شد، می‌گوید که سلامت در زمینه زندگی روزمره و محیط ایجاد می‌شود - جایی که مردم در آن زندگی می‌کنند، عشق می‌ورزند، کار و بازی می‌کنند. بنابراین، درک فعال و تعاملی سلامت معرفی شد. هدف ارتقای سلامت، پرداختن به عوامل تعیین‌کننده اجتماعی برای ایجاد انگیزه، تشویق افراد و جامعه برای رویکرد فعال آنها به سلامت و پذیرش سبک زندگی سالم است (۲، ۳). لذا در چند دهه اخیر، تعریف سازمان بهداشت جهانی از سلامت، به‌طور فزاینده‌ای توسط بُعد چهارم (سلامت معنوی) اصلاح و تکمیل شده است (۴، ۵). در واقع جهت درک کامل معنی سلامت، دانستن هر یک از ابعاد سلامت از اهمیت بسزایی برخوردار است. برخی با یک مرور مطالعاتی گسترده ابعاد سلامتی، سلامت جسمانی را فقدان بیماری و ناتوانی از یک سو، و نیز عملکرد مناسب جسمی و فیزیولوژیک از سوی دیگر بیان کردند. سلامت روانی را سلامت روان‌شناسانه می‌نامند که شامل عواطف و منبعی برای قابلیت‌های عقلانی و درک ذهنی است. سلامت اجتماعی را توانایی تعامل مؤثر با افراد دیگر و محیط اجتماعی، رضایتمندی از روابط بین‌فردی و ایفای نقش می‌دانند. آنان همچنین بعد سلامت روحی یا سلامت معنوی را سلامت شخصی می‌نامند و آن را با مفهوم تعالی نفس مرتبط می‌دانند که منعکس‌کننده سیستم ارزشی فرد است و می‌تواند مربوط به عقیده‌های در مورد پدیده‌های

¹. WHO

². Ottawa

³. 1st International Conference on Health Promotion

سردرگمی و گاه باعث مداخلات غیرعلمی و غیرتخصصی می‌شود که فضای فرهنگی جامعه ایران را با آسیب‌ها و انحرافات غیرقابل جبرانی در حوزه خانواده مواجه می‌کند. از این رو، شناخت الزامات مداخله در زمینه سلامت جنسی، امری لازم و ضروری به نظر می‌رسد.

در پژوهشی به بررسی وظایف و مسئولیت حکومت اسلامی در زمینه سلامت جنسی پرداخته است. این وظایف و مسئولیت‌ها ذیل سه عنوان کلی تأمین نیاز جنسی مشروع افراد جامعه، جلوگیری از ناهنجاری‌ها و آسیب‌های جنسی و آموزش و تربیت جنسی بیان شده‌اند. سیاست‌هایی همچون تحکیم بنیان خانواده، تسهیل شرایط ازدواج، گسترش فرهنگ عفاف و حجاب، جلوگیری از تحریکات جنسی، گسترش فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر، ترویج برنامه‌های خویشداری جنسی، آگاهی‌بخشی به والدین در زمینه آموزش تربیت جنسی فرزندان، ارتقای سطح آگاهی همسران و آموزش و تربیت جنسی فرزندان در مدارس، از جمله یافته‌های پژوهش فوق هستند (۱۵). در پژوهشی دیگر، میرباقری، محبوبی و همکاران خود به بررسی مداخلات در حفظ و ارتقای سلامت جنسی ایرانیان پرداخته‌اند. در این پژوهش، نویسندگان ضمن مرور سیاست‌های مورد نیاز، به این جمع‌بندی دست یافته‌اند که در تدوین برنامه‌های مداخله، باید از سیاست‌های مبتنی بر نگرش پزشکی و آسیب‌شناختی، به سمت سیاست‌گذاری‌های مبتنی بر نگاه اجتماعی و فرهنگی حرکت نمود (۱۶).

علاوه بر تحقیقات و پژوهش‌هایی که به ابعاد مختلف مداخله در سلامت جنسی پرداخته‌اند، اسناد بالادستی تدوین شده در این زمینه نیز به نحوی به مسئله الزامات مداخله در سلامت جنسی پرداخته‌اند. در این زمینه به سیاست‌های کلی سلامت (۱۳۹۳)، سیاست‌های کلی خانواده (۱۳۹۵)، سیاست‌ها و راهبردهای سلامت زنان (۱۳۸۶)، سیاست‌های کلی جمعیت (۱۳۹۳)، نقشه مهندسی فرهنگی (۱۳۹۱)، برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده (۱۳۹۲)، قانون تسهیل ازدواج جوانان (۱۳۸۶) و... اشاره کرد (۱۶). این اسناد سیاستی اگرچه هر یک به نحوی به مسئله مداخله در فرهنگ جنسی پرداخته‌اند و الزاماتی را برای این مداخله تعریف نموده‌اند، اما فاقد انسجام و جامعیت کافی هستند و مقاصد دیگری غیر از تعیین الزامات سلامت جنسی را دنبال می‌کرده‌اند. علاوه بر سیاست داخلی، می‌توان به چندین سند سیاست بین‌المللی، از جمله دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه

موضوعات سازمان بهداشت جهانی مطرح شده است. جامعه نیازمند آگاهی و اطلاعات کافی و مناسب، جهت پیشگیری از انواع بیماری‌های گوناگون است؛ چراکه حرکت به سمت توسعه پایدار، از طریق حفظ سلامت جامعه امکان دارد. آموزش جنسی یکی از موضوع‌های مهم در حوزه تربیت است که در چگونگی شکل‌گیری شخصیت انسان نقش مهمی دارد و بر افکار، عواطف و رفتارهای انسان تأثیرگذار است.

به‌رغم اهمیت این مسئله، به‌ویژه در کشور ما برنامه‌های آموزشی مدون و مناسبی در این زمینه وجود ندارد. اغلب نوجوانان، آگاهی‌ها و اطلاعات جنسی را از منابع نامناسب و با روش‌های نادرست کسب می‌کنند و اطلاعات کافی درباره این مسئله ندارند. در کشورهای غربی نیز با وجود آموزش‌های جنسی متنوع، به نظر می‌رسد که هنوز بسیاری از نوجوانان فاقد آگاهی‌های لازم در این زمینه‌اند. نبود دانش جنسی می‌تواند باعث ایجاد آسیب‌های اجتماعی در زندگی زوجین شود (۱۲). مسائل و آسیب‌های اجتماعی ناشی از تحولات سریع جوامع انسانی از موضوعات مهمی است که همواره ذهن روان‌شناسان، جامعه‌شناسان و اندیشمندان اجتماعی را به خود مشغول ساخته است. بر این اساس، روند تحولات اجتماعی، قدرت‌سازگاری و انطباق افراد و گروه‌های اجتماعی را کاهش داده است و در این میان برخی اقشار و گروه‌های اجتماعی، در معرض آسیب‌پذیری بیشتری نسبت به سایرین قرار دارند (۱۳).

به‌طور کلی شناسایی مؤلفه‌های سلامت جنسی، یکی از جنبه‌های مهم ترفیع سلامت است که براساس فعالیت‌های حمایتی اجتماع از طریق آموزش‌های پزشکی، سلامت عمومی، رفاه اجتماعی و سیستم قانون اجتماعی به دست می‌آید و با شخصیت افراد، خانواده، دین، فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی در هم و تصمیم‌گیری راجع به رفتار جنسی ارتباط دارد. شناسایی مؤلفه‌های سلامت جنسی نتایج بسیار مفیدی برای اجتماع به ارمغان می‌آورد. زیربنای سلامت جنسی جامعه، از طریق خانواده امکان‌پذیر است و دین اسلام رهنمودهای لازم در این زمینه را نیز بیان کرده است؛ چراکه دین اسلام ارزش خاصی را برای خانواده به‌عنوان کوچک‌ترین بخش جامعه (اما مهم‌ترین آن) در نظر دارد. شناسایی مؤلفه‌های سلامت جنسی از دیدگاه اسلامی دارای بُعدی ربانی، انسانی، مستمر و واقع‌گرایانه‌ای است که باید به‌صورت گام‌به‌گام آموزش داده شود (۱۴). مداخله در سلامت جنسی، الزامات و بایدها و نبایدهایی دارد که بی‌توجهی به رعایت آن‌ها، گاه موجب

اکتشافات و نوآوری، همه و همه از پایه‌گذاران روش صحیح رفتار جنسی سالم بر پایه اصول خداخواهی به منصفه ظهور خواهد رسید. جلوگیری از جرم، جنایت و هزلگی، کاهش و حذف انسان‌های سربار، بی‌مبالاتی و جانی از تأثیرات پرداختن به سلامت جنسی و حیانی است. بنابراین هدف از پژوهش حاضر شناسایی مؤلفه‌های سلامت جنسی از منظر قرآن و روایات است.

روش کار

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: پژوهش حاضر، یک پژوهش کاربردی است که با استفاده از روش پژوهش کیفی از نوع توصیفی و تحلیلی انجام شده است. در این مطالعه برای استخراج و تدوین مطالب از روش سه‌سوسازی استفاده گشت؛ یعنی مطالعه با استناد به مبانی برخاسته از آیات قرآن و روایات معصومین(ع) و نیز بهره‌گیری از پژوهش‌های مربوط و مبانی نظری انجام شد. این مقاله با رعایت تمام اصول و ملاحظات اخلاقی نگارش یافته است.

یافته‌ها

نتیجه کدگذاری انجام‌شده در پژوهش حاضر، حدود ۱۲۷ مضمون پایه بود که با استفاده از روش مقایسه منظم در قالب ۱۶ مضمون سازمان‌دهنده دسته‌بندی شدند. جدول شماره یک، مختصری از روند شکل‌گیری کدهای پایه و مضامین به‌دست‌آمده را نشان می‌دهد.

جدول زیر نشان می‌دهد که در بررسی مؤلفه‌های سلامت جنسی از منظر قرآن، فراوانی هر مورد از این قرار است: زمینه‌سازی و تشریح قوانین ازدواج، عشق، محبت و فرزندآوری (رعایت روابط زناشویی) در چهارچوب شرعی با فراوانی ۲۸ و پاک‌دامنی، پاک‌سازی و حفظ عفت و تقوا (رعایت پوشش) برای مقابله با انحرافات جنسی و گناه با فراوانی ۲۷ مورد، بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. کمترین مقدار، مربوط به اجتناب از آمیزش با زنان در زمان حیض، مخالفت با مجرد ماندن و نهی از رابطه دوستانه با جنس مخالف مجموعاً با ۴ مورد فراوانی است. از مجموع ۱۲۷ فراوانی به‌دست‌آمده از مؤلفه‌های سلامت جنسی در کل قرآن کریم، ۲ مورد ممنوعیت رابطه جنسی بدون طی فرایند ازدواج؛ ۶ مورد ممنوعیت هم‌جنس‌گرایی؛ ۸ مورد خودمراقبتی و ممنوعیت

پایدار (۲۰۱۵)، اصول بیست‌ونه‌گانه جک جاکارتا (۲۰۰۶)، معاهده بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۷۳) و... اشاره کرد (۱۷). برای غلبه بر مسائل و چالش‌های موجود در زمینه مؤلفه‌های سلامت در کشور ایران، باید اقدامات و پژوهش‌هایی جدی صورت پذیرد و با انجام تحقیقات درصدد ارائه الگویی متناسب با فرهنگ ایرانی-اسلامی بود. در واقع از آنجایی که فرهنگ و نظام ارزش‌های حاکم در کشور ایران مبتنی بر آموزه‌های اسلامی است، باید در زمینه سلامت و همه ابعاد آن، الگویی متناسب با فرهنگ ایرانی و اسلامی ارائه داد تا بتوان بر چالش‌های موجود غلبه کرد. در این زمینه، لازم به ذکر است که طبق پژوهش (۱۸، ۱۹)، قرن بیست‌ویکم «عصر پیچیدگی روزافزون سیستم‌ها» لقب گرفته است. مهم‌ترین دلیل وقوع عصر پیچیدگی روزافزون سیستم‌ها، تنوع و تکثر و درهم‌تنیدگی سیستم‌ها با یکدیگر است که این پیچیدگی روزافزون، بیشترین تأثیری خود را بر مسئله تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری در اداره جوامع پیچیده و درهم‌تنیده می‌گذارد. مقوله سلامت جنسی نیز از این چالش در امان نیست؛ سیستم‌های سلامت روزبه‌روز پیچیده‌تر می‌شوند و از سایر سیستم‌ها نیز اثر می‌پذیرند. برای کنترل این پیچیدگی، چپستی و چرایی و چگونگی سیاست سلامت در جمهوری اسلامی ایران باید براساس مبانی و باورها و اقتضانات بومی جامعه ایرانی-اسلامی تدوین گردد. این مهم باید در قالب الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، در حوزه سلامت متبلور گردد. تدوین این الگو براساس مبانی ناب اسلام و برپایه سلامت معنوی، منجر به تدوین دکترین ملی سلامت جمهوری اسلامی ایران خواهد شد. در واقع باید اذعان داشت که در آموزه‌های اسلامی به فراوانی در باب سلامت جنسی و ابعاد آن، به‌طور آشکار و پنهان تأکید شده و ارائه الگو براساس مبانی اسلام به‌خاطر مبانی نظری غنی قابل تحقق است. بنابراین در این پژوهش، سلامت جنسی از منظر آیات وحی، دارای ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و معنوی است که تأثیرات بالقوه و بالفعلی در جامعه بشری دارد. انسان در خانواده و سپس جامعه، در حوزه‌های مختلف نقش‌های متعدد ایفا می‌کند. ارتباط این نقش‌ها با سلامت جنسی در لوای غریزه‌های وجودی وی محرز است. از آنجاکه تنها بعد پزشکی در سلامت جنسی مورد نظر محققان قرار گرفته، این پژوهش و بسط آن در فعالیت‌های گسترده بشر حائز اهمیت است. استحکام خانواده، سلامت جامعه، حضور انسان‌های شایسته و سالم، عقل سالم در بدن سالم، نابغه و نخبه‌پروری، اختراعات،

پنهانی و عقد با زنانی که عدهٔ وفات آنها تمام نشده؛ ۴ مورد حفظ فروج و پوشاندن عورات؛ ۹ مورد پرهیز از ازدواج‌های حرام و ۳ مورد آگاهی دادن به کودکان در خصوص آموزش و بیداری جنسی وجود دارد.

ازدواج با زنان شوهردار؛ ۲۰ مورد ممنوعیت زنا و وضع احکام برای زناکار؛ ۱ مورد اجتناب از آمیزش با زنان در زمان حیض، ۳ مورد اختصاص زمان برای ارضای نیاز جنسی؛ ۵ مورد حلال بودن تعدد زوجات و اجازهٔ متعه (ازدواج موقت)؛ ۵ مورد اجازه دادن برای ازدواج مجدد بعد از طلاق؛ ۳ مورد نهی از قول و قرار

جدول (۱) مؤلفه‌های سلامت جنسی از منظر قرآن (۱)

ردیف	آیات	مضامین	فراوانی
۱	نور ۳۲-۲۳-۵۸؛ نساء ۱۹-۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۳۵-۱۲۸؛ بقره ۱۰۲-۱۸۷-۲۲۱-۲۲۲-۲۲۳-۲۲۹-۲۳۲-۲۳۵؛ مائده ۶؛ اعراف ۱۸۹؛ روم ۲۱؛ شوری ۴۹-۵۰؛ مریم ۲۰؛ تحریم ۴؛ احزاب ۳۷؛ نمل ۵۴	زمینه‌سازی و تشریح قوانین ازدواج، عشق، محبت و فرزندآوری (رعایت روابط زناشویی) در چهارچوب شرعی	۲۸
۲	نور ۳۰-۳۱-۳۳؛ مؤمنون ۵-۷؛ معارج ۲۹؛ یوسف ۲۳؛ نور ۳۰-۳۱؛ احزاب ۳۵-۵۵-۵۹؛ فرقان ۶۸؛ یوسف ۲۳-۵۲؛ تغابن ۱۴؛ اعراف ۲۶؛ بقره ۱۸۷-۲۳۵؛ هود ۸۰؛ نمل ۵۴؛ مسد ۴؛ تحریم ۱۲؛ یوسف ۲۳-۲۴-۳۴-۵۳	پاک‌دامنی، پاک‌سازی و حفظ عفت و تقوا (رعایت پوشش) برای مقابله با انحرافات جنسی و گناه	۲۷
۳	نساء ۳-۲۰	ممنوعیت رابطهٔ جنسی بدون طی فرایند ازدواج	۲
۴	شعراء ۱۶۵-۱۶۶؛ عنکبوت ۲۸-۲۹؛ هود ۷۸-۷۹	ممنوعیت هم‌جنس‌گرایی	۶
۵	نساء ۲۴-۲۵؛ یوسف ۲۳-۵۳؛ بقره ۱۸۷-۲۲۱-۲۲۹؛ تحریم ۴	خودمراقبتی و ممنوعیت ازدواج با زنان شوهردار	۸
۶	اسراء ۳۲؛ انعام ۱۵۱؛ فرقان ۶۸-۶۹؛ نور ۲-۳-۴-۷-۸-۹-۲۳؛ مؤمنون ۵-۷؛ مریم ۲۰؛ ممتحنه ۱۲؛ مائده ۵؛ نساء ۱۵؛ یوسف ۳۲-۵۲؛ عنکبوت ۲۹	ممنوعیت زنا و وضع احکام برای زناکار	۲۰
۷	بقره ۲۲۲	اجتناب از آمیزش با زنان در زمان حیض	۱
۸	نور ۵۸-۵۹؛ بقره ۱۸۷	اختصاص زمان برای ارضای نیاز جنسی	۳
۹	نساء ۳-۲۰-۲۴-۱۲۹؛ مائده ۵	حلال بودن تعدد زوجات، اجازهٔ متعه (ازدواج موقت)	۵
۱۰	نساء ۲۰؛ احزاب ۳۷؛ بقره ۲۳۴؛ تحریم ۵؛ ممتحنه ۱۰	اجازه دادن برای ازدواج مجدد بعد از طلاق	۵
۱۱	نساء ۲۵	مخالفت با مجرد ماندن	۱
۱۲	نساء ۲۵؛ مائده ۵	نهی از رابطهٔ دوستانه با جنس مخالف	۲
۱۳	بقره ۲۳۴-۲۳۵؛ طلاق ۱	نهی از قول و قرار پنهانی و عقد با زنانی که عدهٔ وفات آنها تمام نشده	۳
۱۴	نور ۳۰-۳۱؛ احزاب ۳۵؛ مؤمنون ۵	حفظ فروج و پوشاندن عورات	۴
۱۵	ممتحنه ۱۰؛ نور ۳-۳۱؛ بقره ۲۲۱؛ احزاب ۳۷-۵۵؛ نساء ۲۲-۲۳-۲۴	پرهیز از ازدواج‌های حرام	۹
۱۶	نور ۳۱-۵۸-۵۹	آگاهی دادن به کودکان در خصوص آموزش و بیداری جنسی	۳
۱۲۷	جمع کل فراوانی آیات در خصوص مؤلفه‌های سلامت جنسی		

بحث و نتیجه‌گیری

۱- زمینه‌سازی و تشریح قوانین ازدواج، عشق، محبت و فرزندآوری (رعایت روابط زناشویی) در چهارچوب شرعی

ابن‌القداح عن الصادق، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَبِي فَقَالَ لَهُ: هَلْ لَكَ زَوْجَةٌ؟ قَالَ: لَا. قَالَ: لَا أُحِبُّ أَنْ لِي الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا، وَ أَنْتَى أَبِيثَ لَيْلَةً لَيْسَ لِي زَوْجَةٌ. قَالَ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ رَكَعَتَيْنِ يُصَلِّيَهُمَا رَجُلٌ

مُتَزَوِّجٍ أَفْضَلُ مِنْ رَجُلٍ يُقَوْمُ لَيْلَةً وَ يَصُومُ نَهَارَهُ أَعْرَبٌ. ثُمَّ أَعْطَاهُ أَبِي سَبْعَةَ دَنَانِيرَ قَالَ: «تَزَوَّجْ بِهَذِهِ». وَ حَدَّثَنِي بِذَلِكَ سَنَةَ ثَمَانٍ وَ تِسْعِينَ وَ مِائَةٍ. ثُمَّ قَالَ أَبِي: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ اتَّخَذُوا الْأَهْلَ فَإِنَّهُ أَرْزُقُ لَكُمْ^۱ (۲۰، ۲۱).

ابن‌قداح نقل می‌کند که امام صادق فرمود مردی به حضور پدرم آمد. پدرم از او پرسید: «آیا زن داری؟» گفت: «نه»، فرمود: «دوست ندارم که دنیا و هرچه در آن است از من باشد»

^۱. جلد ۱۰۳ ص ۲۱۷؛ جلد ۵، ص ۲۲۹.

برادرانشان نهی کرده و همین‌طور از آنان خواسته که اجازه ندهند به عورت آنان نگاه شود^۳ (۲۰، ۲۱، ۲۴-۲۶).

۳- ممنوعیت رابطه جنسی بدون طی فرایند ازدواج

الرَّسُولُ (صلى الله عليه و آله): مَنْ جَمَعَ مِنَ النِّسَاءِ مَا لَا يَنْكِحُ فَرِيضَةً فَلَا يَأْتِيهِمْ عَلَيْهِ وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ.

پیامبر (صلى الله عليه و آله): اگر مردی با زنی بدون عقد ازدواج هم‌بستر شود، زنا کرده و گناه کرده است و خداوند فرموده است: «فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ»^۴ (۲۴، ۲۷، ۲۸).

۴- ممنوعیت هم‌جنس‌گرایی

خداوند در قرآن کریم سوره اعراف آیه ۸۱ در مذمت عمل هم‌جنس‌گرایی قوم لوط می‌فرماید: «إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُشْرِفُونَ» شما از روی شهوت به جای زنان با مردان درمی‌آمیزید آری شما گروهی تجاوزکارید.

امام (رضاع) می‌فرماید: «عَلَّةُ تَحْرِيمِ الذُّكْرَانِ لِلذُّكْرَانِ، وَ الْإِنَاثِ لِلْإِنَاثِ، لِمَا رُكِبَ فِي الْإِنَاثِ وَ مَا طُبِعَ عَلَيْهِ الذُّكْرَانُ، وَ لِمَا فِي إِثْبَانِ الذُّكْرَانِ لِلذُّكْرَانِ، وَ الْإِنَاثِ لِلْإِنَاثِ، مِنْ انْقِطَاعِ النَّسْلِ، وَ فَسَادِ التَّدْبِيرِ، وَ خَرَابِ الدُّنْيَا»

فلسفه تحریم مردان بر مردان و زنان بر زنان این است که: این امر بر خلاف طبیعتی است که خداوند برای زن و مرد قرار داده (و مخالفت با این ساختمان فطری و طبیعی، سبب انحراف روح و جسم انسان خواهد شد) و به خاطر این است که: اگر مردان و زنان هم‌جنس‌گرا شوند، نسل بشر قطع می‌گردد، و تدبیر زندگی اجتماعی به فساد می‌گراید، و دنیا به ویرانی می‌کشد.^۵ (۲۲)

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «لَا يَجِدُ رِيحَ الْجَنَّةِ زَنُونَ وَهُوَ الْمِخْنُثُ»

بوی بهشت به مشام کسی که مورد هم‌جنس‌گرایی واقع شود نخواهد رسید.

۵- خودمراقبتی و ممنوعیت ازدواج با زنان شوهردار

و شبی را بدون همسر به صبح برسانم.» سپس فرمود: «دو رکعت نمازی که مرد متأهل بگزارد، برتر از آن است که شخص بدون همسر تمام شب را نماز بگزارد و روز را روزه بگیرد.» سپس پدرم هفت دینار به او بخشید و فرمود: «با این پول ازدواج کن» و فرمود: «همسر بگیرد که مایه افزونی روزی شماست.»

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لَيْسَتَعْفِيفِ الدِّينِ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ قَالَ يَتَزَوَّجُوا حَتَّى يُغْنِيَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ.

معاویه بن وهب نقل می‌کند: امام صادق درباره کلام خداوند متعال «وَ لَيْسَتَعْفِيفِ الدِّينِ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ»، فرمود: «ازدواج کنند تا خداوند، آنان را از فضل خویش بی‌نیاز گرداند»^۱ (۲۱، ۲۲).

الإمام الكاظم عليه السلام: ثلاثة يستظلون بظل عرش الله يوم لا ظل إلا ظله: رجلٌ زوّج أخاه المسلم، أو أخدمه، أو كتّم له سراً^۲ (۲۰، ۲۲، ۲۳).

امام کاظم علیه‌السلام: سه نفرند که در روزی که سایه‌ای جز سایه عرش خدا نیست، در سایه عرش اویند: مردی که برادر مسلمان خود را زن دهد، یا به او خدمت کند، یا راز او را بپوشاند.

۲- پاک‌دامنی، پاک‌سازی و حفظ عفت و تقوا (رعایت پوشش) برای مقابله با انحرافات جنسی و گناه

أمیر المؤمنین: ... ثُمَّ قَالَ قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ أَيُّ مِمَّا يُلْحَقُهُنَّ مِنَ النَّظَرِ كَمَا جَاءَ فِي حِفْظِ الْفُرُوجِ فَالْتَّظَرِ سَبَبُ إِيقَاعِ الْفِعْلِ مِنَ الزَّانِ وَ عَيْرِهِ.

امام علی درباره آیه دیگری فرموده: «قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ» یعنی همان‌گونه که دامن‌ها را نگه می‌دارند، دیدگان خود را هم از نگاه کردن به این و آن حفظ کنند؛ زیرا نگاه کردن به صورت‌ها موجب زنا و چیزهای دیگر می‌گردد (۲). امام صادق فرمود: خداوند واجب کرده که انسان به آنچه خدا بر او حرام کرده است، نگاه نکند و از آنچه برای او حلال نیست، روی برگرداند و این همان عمل اوست که ناشی از ایمان است. خداوند تبارک و تعالی فرموده است: «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ» مراد آن است که خداوند مردان مؤمن را از نگاه کردن به عورت خود و

۳. ج. ۱۰، ص. ۲۱۶؛ ج. ۲، ص. ۳۵؛ ج. ۶، ص. ۲۵؛ جلد ۳، ص. ۶۰۰؛ جلد ۴، ص. ۶۴.

۴. ج. ۳، ص. ۲۶؛ ج. ۲، ص. ۱۹۳؛ ج. ۱۵، ص. ۳۴.

۵. ج. ۴، ص. ۲۵۲.

۱. ج. ۷۹، ص. ۶۷.

۱. ج. ۵، ص. ۳۳۱؛ ج. ۲۰، ص. ۴۳.

۲. ج. ۲۰، ص. ۴۶؛ جلد ۷۲، ص. ۷۰؛ ص. ۱۴۱.

المَحِيضِ قُلُّهُ هُوَ أَدَى فَاغْتَرَلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ».

و از تو، درباره خون حیض سوال می‌کنند، بگو: چیز زینبار و آلوده ای است، از این رو در حالت قاعدگی، از زنان کناره گیری کنید! و با آنها نزدیکی ننمایید، تا پاک شوند! و هنگامی که پاک شدند، از طریقی که خدا به شما فرمان داده، با آنها آمیزش کنید! خداوند، توبه کنندگان را دوست دارد، و پاکان را (نیز) دوست دارد.

صادق (علیه السلام): الْمَرْأَةُ تَحِيضُ تَحْرُمُ عَلَى زَوْجِهَا أَنْ يَأْتِيَهَا فِي فَرْجِهَا لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ لَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ فَيَسْتَقِيمُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَأْتِيَ امْرَأَتَهُ وَ هِيَ حَائِضٌ فِيمَا دُونَ الْفَرْجِ.

امام صادق (علیه السلام): بر مرد حرام است که با زن حائض از طریق فرج آمیزش کند؛ زیرا خداوند می‌فرماید: «وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ». پس مرد تنها می‌تواند با زن حائض خود، از طریقی غیر از طریق فرج مقاربت کند^۱ (۲۰، ۲۲، ۲۴، ۲۹).

الرسول (صلی الله علیه و آله): إِنَّ اللَّهَ... أَنَّهُ كُرِهٌ لِلرَّجُلِ أَنْ يَعْشَى امْرَأَتَهُ وَ هِيَ حَائِضٌ فَإِنَّ عَشِيَّتَهَا فَخَرَجَ الْوَلَدُ مَجْدُومًا أَوْ أُبْرِصَ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ.

پیامبر (صلی الله علیه و آله): خداوند... برای مرد ناپسند می‌داند که با همسرش در حال حیض درآمیزد که اگر چنانچه زن را به انجام این کار واداشت و فرزند آنان مبتلا به جذام یا پیس به دنیا آمد، کسی جز خویش را ملامت نکند^۲ (۲۲، ۲۹).

۸- اختصاص زمان برای ارضای نیاز جنسی

رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم: يا علي! لا تجامع امرأتك في أول الشهر و وسطه و آخره فإن الجنون و الجذام و الحبل يسرع إليها و إلى ولدها.

رسول الله ص فرمود: ای علی! با زنت اول و وسط و آخر ماه، مجامعت مکن که دیوانگی و خوره و گیجی به او و فرزندش روی آورد.

يا علي! لا تجامع امرأتك بعد الظهر فإنه إن قضى بينكما ولد في ذلك الوقت يكون أحول العين و الشيطان يفرح بالخول في الإنسان.

ای علی! بعد از ظهر با همسرت جماع مکن که اگر فرزندی

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: حُرْمَةُ الدُّبْرِ أَعْظَمُ مِنْ حُرْمَةِ الْفَرْجِ وَ إِنَّ اللَّهَ أَهْلَكَ أُمَّةَ حِرْمَةِ الدُّبْرِ وَ لَمْ يُهْلِكْ أَحَدًا حِرْمَةَ الْفَرْجِ.

«حرمت لواط از زنا بیشتر است. به درستی که خداوند قومی را برای عمل لواط هلاک فرمود (قوم لوط) ولی کسی را برای زنا هلاک نفرمود»^۱ (۲۲).

حضرت رضا علیه السلام فرمودند: وَ اتَّقِ الزَّانَا وَ اللَّوَاطَ وَ هُوَ أَشَدُّ مِنَ الزَّانِي وَ الزَّانِي أَشَدُّ مِنَ اللَّوَاطِ وَ هُمَا يُورِثَانِ صَاحِبَهُمَا إِنْ تَنَبَّ وَ سَبَعِينَ ذَاةً فِي الدُّنْيَا وَ فِي الآخِرَةِ.

بترس و ترک کن زنا و لواط را و لواط بدتر از زنا است و این دو گناه موجب هفتادودو گونه درد در دنیا و آخرت برای صاحبش می‌شود^۲ (۲۷).

۹- ممنوعیت زنا و وضع احکام برای زناکار

حَرَّمَ الزَّانَا لِمَا فِيهِ مِنَ الْفَسَادِ مِنْ قَتْلِ النَّفْسِ وَ ذَهَابِ الْأَنْسَابِ وَ تَرْكِ التَّرْبِيَةِ لِلْأَطْفَالِ وَ فَسَادِ الْمَوَارِيثِ وَ مَا أَشْبَهَ ذَلِكَ مِنْ وُجُوهِ الْفَسَادِ.

امام رضا (علیه السلام): زنا حرام شده است؛ زیرا در آن فساد می‌باشد و آن عبارت است از؛ کشتن نفوس، از بین رفتن انساب، ترک تربیت اطفال، تباہ شدن میراث و اموری شبیه به این‌ها که جملگی از وجوه فساد محسوب می‌شوند^۳ (۲۰، ۲۴).

سَمَاعَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ: قَالَ: الْحُرُّ وَ الْحُرَّةُ إِذَا زَنِيَا جُلِدَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ فَأَمَّا الْمُحْصَنُ وَ الْمُحْصَنَةُ فَعَلَيْهِمَا الرَّجْمُ.

سماعه می‌گوید: امام صادق فرمود: «مرد آزاد و زن آزاد هنگامی که زنا کنند، هرکدامشان صد تازیانه می‌خورند و اما محسن و محصنه، سنگسار می‌شوند»^۴ (۲۱، ۲۴).

الباقر: الْمُحْصَنُ يُرْجَمُ وَ الَّذِي قَدْ أُمْلِكَ وَ لَمْ يَدْخُلْ بِهَا يُجْلَدُ مِائَةً وَ نُفِي سَنَةً.

امام باقر: کسی که ازدواج کرده است [و مرتکب زنا شود] سنگسار می‌شود و آن‌کس که [با دیگری] عقد نموده ولی هنوز با او آمیزش نکرده است، [اگر مرتکب زنا شود] صد تازیانه خورده و یک سال تبعید می‌شود^۵ (۲۴، ۳۰).

۷- اجتناب از آمیزش با زنان در زمان حیض

خداوند در آیه ۲۲۲ بقره می‌فرماید: «وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ

۱. وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۳۲۹.

۲. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۳۴۲.

۳. تفسیر اهل بیت علیهم السلام، ج ۸، ص ۱۶۰؛ بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۲۴.

۴. تفسیر اهل بیت علیهم السلام، ج ۱۰، ص ۱۵۲؛ الکافی، ج ۷، ص ۱۷۷.

۵. تفسیر اهل بیت علیهم السلام، ج ۱۰، ص ۱۵۲؛ تهذیب الأحکام، ج ۱۰، ص ۳.

۶. تفسیر اهل بیت علیهم السلام، ج ۲، ص ۴۸؛ بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۲۹۳؛ وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۳۲۷؛ العیاشی، ج ۱، ص ۱۱۰.

۷. تفسیر اهل بیت علیهم السلام، ج ۲، ص ۱۵۰؛ وسائل الشیعة، ج ۲، ص ۳۲۰.

یا علی! لَا تُجَامِعْ أَهْلَكَ فِي أَوَّلِ سَاعَةٍ مِنَ اللَّيْلِ فَإِنَّهُ إِنْ قَضَى بَيْنَكُمَا وَلَدٌ لَا يُؤْمَنُ أَنْ يَكُونَ سَاحِرًا مُؤْتَرًّا لِلدُّنْيَا.

ای علی! در ساعت اول شب با زنت جماع مکن که اگر فرزندی شود، چه بسا جادوگر و دنیا طلب در آید^۱.

۹- حلال بودن تعدد زوجات و اجازه متعه (ازدواج موقت)

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْبَيْتَاتِ فَاذْكُرُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثًى وُثْلًا ثَوْبًا وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا^۲. این آیه بر جواز چندهمسری مردان اشاره دارد. براین اساس، ازدواج با چهار زن برای مردان جایز است و ازدواج با بیش از آن جایز نیست (۳۴).

۱۰- اجازه دادن برای ازدواج مجدد بعد از طلاق

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَضَّضْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةً أَشْهُرًا وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ^۳: و مردانی که بمیرند و زنانشان زنده بمانند، آن زنان باید از شوهر کردن خودداری کنند تا مدت چهار ماه و ده روز بگذرد. پس از انقضای این مدت بر شما گناهی نیست که آنان در حق خویش کاری شایسته (از زینت کردن و ازدواج) کنند، و خداوند از کردارتان آگاه است (۳۴).

۱۱- مخالفت با مجرد ماندن

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خدا لعنت کند مردان و زنان تجردگزین را - آنان که می‌گویند: ما ازدواج نمی‌کنیم (۳۵).

۱۲- نهی از رابطه دوستانه با جنس مخالف

الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلَالٌ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلَالٌ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَحْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

امروز چیزهای پاکیزه برای شما حلال شده و طعام کسانی که اهل کتاب‌اند برای شما حلال و طعام شما برای آنان حلال است. و [بر شما حلال است ازدواج با] زنان پاک‌دامن از مسلمان و زنان پاک‌دامن از کسانی که پیش از شما کتاب

آورد، لوچ (انحراف چشم) باشد و شیطان به لوچی انسان شاد می‌شود.

یا علی! عَلَيْكَ بِالْجَمَاعِ لَيْلَةَ الْإِثْنَيْنِ فَإِنَّهُ إِنْ قَضَى بَيْنَكُمَا وَلَدٌ يَكُونُ حَافِظًا لِكِتَابِ اللَّهِ رَاضِيًا بِمَا قَسَمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ.

ای علی! شب دوشنبه ملازم جماع باش که اگر فرزندی آید، آن فرزند حافظ قرآن و راضی به قسمت خداوند عز و جل باشد.

یا علی! إِنْ جَامَعْتَ أَهْلَكَ فِي لَيْلَةِ الثَّلَاثَاءِ فَقَضَى بَيْنَكُمَا وَلَدٌ فَإِنَّهُ يَرْزُقُ الشَّهَادَةَ بَعْدَ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَ لَا يَعْزِبُهُ اللَّهُ مَعَ الْمُشْرِكِينَ وَ يَكُونُ طَيْبَ النَّكْهَةِ مِنَ الْقَوْمِ رَجِيمِ الْقَلْبِ سَخِي الْبِدِ طَاهِرِ اللِّسَانِ مِنَ الْغَيْبَةِ وَ الْكَذِبِ وَ الْبُهْتَانِ.

ای علی! اگر شب سه شنبه جماع کنی و فرزندی آید، پس از شهادت به شهادتین، شهادت روزیش شود و خدا او را با مشرکانش کیفر نکند و بوی دهانش خوش باشد و رحم دل و با سخاوت و پاک زبان از غیبت و دروغ و بهتان باشد.

یا علی! وَ إِنْ جَامَعْتَ أَهْلَكَ لَيْلَةَ الْخَمِيسِ فَقَضَى بَيْنَكُمَا وَلَدٌ فَإِنَّهُ يَكُونُ حَاكِمًا مِنَ الْحُكَّامِ أَوْ عَالِمًا مِنَ الْعُلَمَاءِ وَ إِنْ جَامَعْتَهَا يَوْمَ الْخَمِيسِ عِنْدَ زَوَالِ الشَّمْسِ عَنْ كِبِدِ السَّمَاءِ فَقَضَى بَيْنَكُمَا وَلَدٌ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَقْرُبُهُ حَتَّى يَشِيبَ وَ يَكُونُ فِهْمًا وَ يَرْزُقُهُ اللَّهُ السَّلَامَةَ فِي الدِّينِ وَ الدُّنْيَا.

ای علی! اگر در شب پنج شنبه با همسرت هم بستر شوی و فرزندی متولد شود، آن فرزند حاکم و دانشمند شود. اگر در روز پنج شنبه ظهر هنگامی که خورشید در وسط آسمان است با همسرت هم بستر شوی، اگر فرزندی بدنی آید، شیطان تا پیری به او نزدیک نگردد و بسیار فهیم باشد و خدا سلامت در دین و دنیا را را روزیش کند.

یا علی! فَإِنْ جَامَعْتَهَا لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ وَ كَانَ بَيْنَكُمَا وَلَدٌ فَإِنَّهُ يَكُونُ حَاطِبًا قَوْلًا مُؤَوَّهًا وَ إِنْ جَامَعْتَهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ بَعْدَ الْعَصْرِ فَقَضَى بَيْنَكُمَا وَلَدٌ فَإِنَّهُ يَكُونُ مَعْرُوفًا مَشْهُورًا عَالِمًا وَ إِنْ جَامَعْتَهَا فِي لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ بَعْدَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ فَإِنَّهُ يَرْجَى أَنْ يَكُونَ لَكُمْ وَلَدٌ مِنَ الْأَبْدَالِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

ای علی! اگر در شب جمعه جماع کنی و فرزندی متولد شود، آن فرزند سخنور و گویا و زبان آور شود و اگر در روز جمعه پس از عصر جماع کنی و فرزند آید، آن فرزند معروف و مشهور و دانشمند گردد. اگر در شب جمعه بعد از نماز عشاء باشد، امید می‌رود که آن فرزند از ابدال باشد إن شاء الله.

۱. ج ۲، ص ۵۱۴.

۲. سوره نساء، ۴.

۳. سوره بقره، ۲۳۴.

ترجمه آیه (۲۳۴) و مردانی که بمیرند و زنانشان زنده مانند، آن زنان باید از شوهر کردن خودداری کنند تا مدت چهار ماه و ده روز بگذرد. پس از انقضای این مدت بر شما گناهی نیست که آنان در حق خویش کاری شایسته (از زینت کردن و ازدواج) کنند، و خداوند از کردارتان آگاه است (۳۴).

ترجمه آیه (۲۳۵) و باکی بر شما نیست که به فکر خواستگاری آن زنان برآیید یا نیت ازدواج را بدون اظهار در دل داشته باشید. تنها خدا می‌داند که از این پس از دل به زبان خواهید آورد. ولیکن (در عده) با آنها پنهانی قرار و پیمانی نگذارید - مگر آنکه سخنی به میزان شرع گویند. ولی عزم عقد و ازدواج نکنید تا زمان عده آنها منقضی شود. و بدانید که خداوند از نیت درونی شما آگاه است؛ پس از او بترسید و بدانید که خدا بسیار آمرزنده و بردبار است (۳۴).

۱۴- حفظ فروج و پوشاندن عورت

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَعْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ خُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَاتِ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْزِيَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ^۴.

و زنان مؤمن را بگو تا چشم‌ها را (از نگاه ناروا) بپوشند و فروج و اندامشان را (از عمل زشت) محفوظ دارند و زینت و آرایش خود جز آنچه قهراً ظاهر می‌شود (بر بیگانه) آشکار نسازند. و باید سینه و بر و دوش خود را به مقنعه بپوشانند و زینت و جمال خود را آشکار نسازند - جز برای شوهران خود یا پدران یا پدران شوهر یا پسران خود یا پسران شوهر یا برادران خود یا پسران برادران و پسران خواهران خود یا زنان خود (یعنی زنان مسلمه) یا کنیزان ملکی خویش یا مردان اتباع خانواده که رغبت به زنان ندارند یا اطفالی که هنوز بر عورت و محارم زنان آگاه نیستند (و از غیر این اشخاص مذکور احتجاب و احتراز کنند). و آن‌طور پای به زمین نزنند که خلخال و زیور پنهان پاهایشان معلوم شود. و ای اهل ایمان! همه به درگاه خدا توبه کنید؛ باشد که رستگار شوید (۳۴).

۱۵- پرهیز از ازدواج‌های حرام

[آسمانی] به آنان داده شده - به شرط آنکه مهرهایشان را به ایشان بدهید - درحالی که خود پاکدامن باشید نه زناکار. و نه آنکه زنان را در پنهانی دوست خود بگیرید و هر کس در ایمان خود شک کند، قطعاً عملش تباه شده و در آخرت از زبان کاران است^۱ (۳۴).

وَمَنْ لَّمْ يَسْتِطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ فَتْيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ فَاَنْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَأَتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرٍ مُّسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أُحْصِنَ فَإِنَّ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ حَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْرَبُوا خَيْرٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

و هرکس از شما از نظر مالی نمی‌تواند زنان [آزاد] پاکدامن باایمان را به همسری [خود] درآورد، پس با دختران جوان سال باایمان شما که مالک آنان هستید [ازدواج کند] و خدا به ایمان شما داناتر است. [همه] از یکدیگرید؛ پس آنان را با اجازه خانواده‌شان به همسری [خود] درآوردید و مهرشان را به‌طور پسندیده به آنان بدهید [به شرط آنکه] پاکدامن باشند نه زناکار و دوست‌گیران پنهانی نباشند. پس چون به ازدواج [شما] درآمدند اگر مرتکب فحشا شدند پس بر آنان نیمی از عذاب [=مجازات] زنان آزاد است. این [پیشنهاد زناشویی با کنیزان] برای کسی از شماست که از آرایش گناه بیم دارد و صبر کردن برای شما بهتر و خداوند آمرزنده مهربان است^۲ (۳۴).

۱۳- نهی از قول‌وقرار پنهانی و عقد با زنانی که عده وفات آنها تمام نشده است

وَالَّذِينَ يَتَّبِعُونَكُمْ وَيَدْرُونَ أَرْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِمْ أَرَبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغَ أَجَلُهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْتُمْ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ * وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْتُمْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِيمٌ اللَّهُ أَنْتُمْ سَتَدْكُرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لَّا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَّعْرُوفًا وَلَا تَعْرَمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابَ أَجَلَهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ^۳.

۱. سوره مانده. ۵.

۲. سوره نساء. ۲۵.

۳. سوره بقره. ۲۳۴-۲۳۵.

۴. سوره نور. ۳۱.

یکدیگر طواف کنید (و با صفا و صمیمیت به یکدیگر خدمت نمایند). این‌گونه خداوند آیات را برای شما تبیین می‌کند و خداوند عالم و حکیم است^۲ (۳۴).

اگر بخواهیم در پایان این نتیجه‌گیری، به نقاط قوت مطالعه اشاره کنیم، باید بگوییم از آنجایی که جذابیت جنسی بسیار متغیر است، اکثر رفتارها، ترجیحات و خصوصیات جزو فعالیت‌های سالم جنسی تلقی می‌شوند. رفتار جنسی تنها زمانی تبدیل به اختلال می‌شود که برخلاف آیات و روایات و احادیث در مورد رابطه جنسی باشد و یا جان دیگران را به خطر بیندازد یا همراه با اجبار باشد که در این صورت منجر به بی‌قراری شدید می‌شود. از این رو مطالعه حاضر به استخراج تمامی آیات و روایات و احادیث مرتبط با اصول رابطه جنسی پرداخته است.

محدودیت‌های پژوهش

از جمله محدودیت‌های این پژوهش، می‌توان به گستردگی و پیچیدگی تفسیر قرآن و روایات در رابطه با این موضوع پرداخت.

پیشنهاد‌های پژوهش

پیشنهاد می‌شود که محققان بعدی به مؤلفه‌هایی که منجر به بی‌قراری در رابطه جنسی می‌گردد، بپردازند و سیر تغییر رفتار جنسی در مردان و زنان را مورد بررسی و پژوهش قرار دهند. همچنین پیشنهاد می‌شود که محققان بعدی، پایین بودن میل جنسی در هردو جنس و علل آن را بررسی کنند.

قدردانی

در پایان این مقاله، نویسندگان بر خود لازم می‌دانند تا از تمامی کسانی که آنها را در این پژوهش یاری کردند، نهایت تشکر را به جا آورند.

ملاحظات اخلاقی

این مقاله مستخرج از عنوان طرح «طراحی و اعتبارسنجی مؤلفه‌های سلامت از منظر قرآن و روایات» و شناسه اخلاق IR.IAU.ARDABIL.REC.1401.166 می‌باشد.

حامی مالی

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَ بَنَاتُكُمْ وَأَخْوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَ خَالَاتُكُمْ وَ بَنَاتُ الْأَخِ وَ بَنَاتُ الْأُخْتِ وَ أُمَّهَاتُكُمْ اللَّائِي أَرْضَعْنَكُمْ وَ أَخْوَاتُكُمْ مِنَ الرِّضَاعَةِ وَ أُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَ رَبَائِكُمُ اللَّائِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّائِي دَخَلْتُمْ فِيهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ فِيهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَ خَالَاتُ آبَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَ أَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَحِيمًا^۱

حرام شد بر شما (ازدواج با) مادران و دختران و خواهران و عمه‌ها و خاله‌ها و دختران برادر و دختران خواهر و مادران رضاعی و خواهران رضاعی و مادران زن و دختران زن که در دامن شما تربیت شده‌اند - اگر با آن زن مباشرت کرده باشید. و اگر دخول با آن زن نکرده (و طلاق دهید) باکی نیست (که با دختر او ازدواج کنید). و نیز حرام شد زن فرزندان صلبی و نیز حرام شد جمع میان دو خواهر، مگر آنچه پیش از نزول این حکم کرده‌اید (که خدا از آن درگذشت) و همانا خدا (در حق بندگان) بخشنده و مهربان است (۳۴).

۱۶- آگاهی دادن به کودکان در خصوص آموزش و بیداری جنسی

از روش‌های غیرمستقیم تربیت جنسی، آموزش احکام به کودکان است. آشنایی با احکام دینی و انتظاراتی که خدا و اولیای الهی از کودک دارند، باعث می‌شود کودک شخصیتی متعهد و علاقه‌مند به راهنمایی‌ها و قوانین خداوند بیابد، از مسیر هدایت فطری، اخلاقی و الهی منحرف نگردد، به انجام رفتارهای نابهنجار روی نیاورد، نسبت به آنها حیا کند و حساسیت نشان دهد.

خداوند می‌فرماید: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثَ عَوَّاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّفُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! باید بردگان شما و همچنین کودکانتان که به حد بلوغ نرسیده‌اند در سه وقت از شما اجازه بگیرند: قبل از نماز فجر، در نیمروز هنگامی که لباس‌های (معمولی) خود را بیرون می‌آورید، و بعد از نماز عشا. این سه وقت خصوصی برای شما است. اما بعد از این سه وقت گناهی بر شما و بر آنها نیست (که بدون اذن وارد شوند) و بر گرد

^۱ -سوره نساء، ۲۳.

^۲ -سوره نور، ۵۸.

and children as a key to happiness? Cross-national differences in the effects of marital status and children on well-being. *Journal of Happiness Studies*. 2013;14:501-24.

11. Miqdadi M, Javadpour M. The effect of early marriage on children's sexual health and coping mechanisms. *Journal of Medical Law*. 2017;11(40):33. (Full Text in Persian)

12. Faghihi AN, Shokoohi-Yekta M, Parand A. Sexual Education of Children and Adolescents based on Islamic View and Psychological Studies. *Journal of Islamic Education*. 2009;3(7):51-80. (Full Text in Persian)

13. Rababah JA, Al-Hammouri MM. Health literacy dimensions as predictors of self-care agency among nursing students. *Journal of Professional Nursing*. 2022;42:46-50. (Full Text in Persian)

14. Rafiei B. Sexual education in Islam. Tehran: Islamic Tarbiat Publications; 2013.

15. Meghdadi MM, Javadpour M. Impact of Early Marriage on Children's Sexual Health and Mechanisms of Deal with It. *Medical Law Journal*. 2017;11(40):31-60.

16. Mirbagheri M. Studying the situation and designing interventions to maintain and promote sexual health, Iranians. Tehran: Research Group of Social Components of Health; 2013. (Full Text in Persian)

17. Ghasemi S, Keshavarz Mohammadi N, Mohammadi Shahboulaghi F, Ramezankhani A, Mehrabi Y. Physical Health Status of the Elderly Living at Home in Tehran City, Iran. *Salmand: Iran J Age*. 2019;13(5):652-65. (Full Text in Persian)

18. Mirbagheri M. Studying the situation and designing interventions to maintain and promote sexual health, Iranians. Tehran: Research Group of Social Components of Health; 2013. (Full Text in Persian)

19. Elhiyan Z, Kohsari A. Islamic spiritual health, the basis of the Islamic-Iranian model of progress, 2018. [Available from: Fars News website, work link: <http://fna.ir/dasdpv>.

20. Majlesi MB. Bihar al-Anwar. Beirut: Dar Al Ehya Al Toras Al Arabi; 1983. (Full Text in Arabic)

21. Koleini MB. al-Kafi. 4 ed. Tehran: Dar al-Kitab al-Islami; 1983. (Full Text in Persian)

22. al-Hurr al-Amili M. Wasa'il al-Shia. Qom: Ahl al-Bayt 1993. (Full Text in Persian)

23. Ibn Babawayh M. Al-Khisal, edited by Ali Akbar Ghaffari. Qom: Jamia Modaresin; 1982. (Full Text in Persian)

24. Barazesh AR. Tafsir-e Ahle Beyt. Tehran: Amirkabir; 1941. (Full Text in Persian)

25. Hawizi AA. Nur al-Saghalin. 4 ed. Qom: Ismailian; 1994. (Full Text in Persian)

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این پژوهش حامی مالی نداشته و با هزینه شخصی مؤلفان نگاشته شده است.

تضاد منافع

بین نویسندگان این پژوهش هیچ‌گونه تعارض و تضادی در نگارش آن وجود نداشته است.

مشارکت مؤلفان

نوشتن تمام بخش‌های مقاله: نویسنده اول؛ همکاری و نظارت بر اجرای پروژه و تجزیه و تحلیل داده‌ها: نویسندگان دوم و سوم.

References

1. World Health Organization [Available from: <http://www.who.int/governance/eb/constitution/en/>.
2. World Health Organization. Global conferences on health promotion – charters, declarations and other documents: Ottawa 1986, Adelaide 1988, Sundsvall 1991, Jakarta 1997, Mexico 2000 and Bangkok 2005 [Available from: <https://www.who.int/teams/health-promotion/enhanced-wellbeing/first-global-conference>.
3. Pavlekočić G, Donev D, Zaletel Kragelj L. Concepts and principles in health promotion 2007.
4. Donev D. Toward the fourth dimension of health—the spiritual health. *Vox Medici*. 2014;23:318-21.
5. Ghaderi A, Tabatabaei SM, Nedjat S, Javadi M, Larijani B. Explanatory definition of the concept of spiritual health: a qualitative study in Iran. *Journal of medical ethics and history of medicine*. 2018;11. (Full Text in Persian)
6. Vashian AA, Khalaj A, Mohaghegh B. Profile of Indicators of Health and Spiritual Care From the Perspective of Quran and Hadiths. *Journal of Quran and Medicine*. 2021;6(1):20-31. (Full Text in Persian)
7. Rashidi BH, Kiyani K, Haghollahi F, Sighaldehy SS. Sexual health definition from the perspective of Iranian experts and description its components. *Tehran University Medical Journal*. 2015;73(3). (Full Text in Persian)
8. Mozafarinia F, Amin-Shokravi F, Hydarnia A. Relationship between spiritual health and happiness among students. *Iranian Journal of Health Education & Health Promotion*. 2014;2(2). (Full Text in Persian)
9. Jackman M. Understanding the cheating heart: What determines infidelity intentions? *Sexuality & Culture*. 2015;19(1):72-84.
10. Vanassche S, Swicegood G, Matthijs K. Marriage

26. Ardabili A. Majma al-Faedrh va al-Borhan. Qom: Al-Nashar al-Islami Institute. (Full Text in Persian)
27. Nouri MH. Mostadrak al-Wasail. Beirut: Al-Al-Bait Lahiya al-Trath Foundation; 1987. (Full Text in Arabic)
28. Qazi Nu'man N. Da'a'im al-Islam, researched by Asif bin Ali Asghar. Cairo: Dar al-Maarif; 1963. (Full Text in Arabic)
29. Ayashi MBM. Tafsir Ayashi. Tehran: Al-Maktab Al-Alamiya al-Islamiya. (Full Text in Persian)
30. Tusi MbH. Tahzeeb al-Ahkam. Najaf: Hasan Mousavi Khorsan; 2003. (Full Text in Arabic)
31. Ibn Abi Jumur MBA. Awali Al-Leali. Qom: Seyyed al-Shohda,; 1982. (Full Text in Arabic)
32. Harrani ISb. Tohf al-Aqool from the Messenger of God peace and blessings be upon him. Qom: Ali Akbar Ghafari; 1984. (Full Text in Persian)
33. Ravandi Q. Feghh al-Quran. Qom: Ayatollah Murashi Najafi Library; 1984. (Full Text in Persian)
34. The Holy Quran. Translated by Bahrapour, A. Tehran :Avaei Quran Publications; 2015.
35. Mohammadi Ray Shahri M. Consolidation from the perspective of the Qur'an and Hadith, translated by Hamid Reza Sheikhi. Qom: Dar al-Hadith; 2007. (Full Text in Persian)